

Houtzaag-, Koren-
en Pelmolens

"FRAM"

1867

150 JAAR

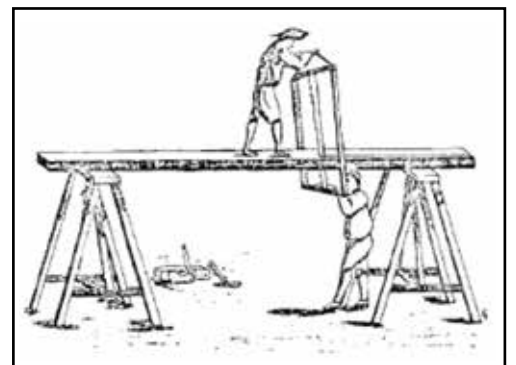
2017

Houtzagen door de eeuwen heen

Al zolang als mensen hout gebruiken zijn er naast bijlen en dissels zagen gebruikt om van bomen bruikbare planken en balken te maken. De eerste eeuwen ging dit allemaal met de hand. Er was nog geen manier om dieren, water of windkracht in te zetten.

De uitvinding die dit heeft mogelijk gemaakt is die van de toepassing van de krukas in een houtzaagmolen door Cornelis Corneliszoon van Uitgeest of Krelis Lootsje (Uitgeest, ca. 1550 - ca. 1607). Corneliszoon werd op 15 december 1593 een octrooi voor de houtzaagmolen verleend; voor de krukas gebeurde dit op 6 december 1597.

Een krukas kan een draaiende beweging omzetten in een heen en weer gaande beweging, zoals een zaagbeweging. Omgekeerd worden krukassen gebruikt om de heen en weer gaande bewegingen van zuigermotoren (stoom, diesel, benzine) om te zetten in een draaiende beweging.

Daarmee was de basis gelegd voor de gouden eeuw: doordat hout op veel grotere schaal kon worden verzaagd werd het mogelijk om meer molens te bouwen, meer en grotere schepen. Bijzonder verschijnsel is dat deze vorm van mechanisatie geen werkloosheid heeft opgeleverd. De vraag naar gezaagd hout nam zo drastisch toe dat alle handarbeiders op de molens aan het werk konden.

Met de opkomst van de stoommachines werd ook het zagen van hout makkelijker. Aanvankelijk dreven de stoommachines bestaande houtzaagmolens aan. (ook bij de FRAM is dit het geval geweest) Na de stoomaandrijving kwam de elektrische aandrijving en soms een dieselmotor. De regelmatige gang van motoren en de onafhankelijkheid van weer en wind maakten dat die uiteindelijk de markt voor gezaagd hout gingen domineren. Ook werd het mogelijk om andere technieken dan het zagen met een raamzaag toe te passen. Raamzagen zijn eigenlijk niet meer dan een setje handzagen. Cirkelzagen en bandzagen werken veel efficiënter maar kosten veel kracht en moeten gelijkmatig lopen. Dat kan alleen maar met motoren.

Op het mini festival ter gelegenheid van het 150-jarig bestaan van de FRAM willen wij deze geschiedenis in levende lijve tonen.

We hebben een zaagstelling zoals die werd gebruikt om handmatig bomen te verzagen. Uiteraard is er de molen zelf: drie raamzagen die met wind worden aangedreven. We hebben een cirkelzaag die met een stoommachine wordt aangedreven, een horizontale enkele raamzaag met diesel aandrijving en een moderne alaskan mill.

Alles werkend te bezichtigen (de molen kan alleen werken als het waait, maar is ook zonder werk schitterend om te zien)

Wij zien u graag op zaterdag 20-Mei-2017 tussen 11.00-17.00 uur.

Groninger Landschap Team FRAM

**Het Groninger
Landschap**